

ACTA MOLDAVIAE MERIDIONALIS VASLUI XXI, 1999

OBSERVAȚII, PRECIZĂRI, CORIJĂRI

Ce se referă la orașul Vaslui în vremea lui Ștefan cel Mare de Alexandru Andronic și Ioan Olaru, publicat în *Acta Moldaviae meridionalis*, XII-XIV; 1990-1992; pg. 103-112.

Sergiu ȘTEFĂNESCU

Apreciam conținutul acestui articol pentru informațiile ce le aduce, prin sinteză, diverselor izvoare tangente la subiectul ales, pentru modul de sistematizare al materialului, cum și pentru cele 49 de note de subsol, ce reprezintă sursele de informare.

Ne exprimăm totală stimă pentru competența autorilor, numele regretatului prof. dr. Alexandru Andronic, spre exemplul, neavând nevoie de nicio altă prezentare.

Cu toate acestea, în acest articol, la p. 104 s-au strecurat câteva greșeli, în parte preluate din ARH A, III, privind satele și moșiile cumpărate de Ștefan cel Mare, la 1491 (6999) Octombrie 15', cu care a constituit, moșia târgului Vaslui. Ne vom referi doar la câteva din ele, declinându-ne competența în ce privește pe celelalte.

Contestăm afirmațiile precum că: "În comuna Delenii, se localizează satul fost Delenii" și "În comuna Miclești a fost localizată siliștea Miclești". Ambele informații sunt inexacte, iar informația bazată pe simboluri, potriviri de nume, este nefondată.

Din documentul sus amintit, rezultă limpede că satele Băltenii, Delenii și siliștea Micleștii aparțineau și au fost vândute de același Toader Hașnăș, ... "fiind a lui direaptă ocină"... , că Băltenii erau "în gura Stolnicului" ", unde sunt și astăzi și că... "de iastă parte de Bârlad", deci spre Băltenii (nu de cealaltă parte); erau Delenii și siliștea numită Micleștii.

Având în vedere că moșia Băltenii are ca limite, spre vest, culmea de dealuri ce desparte bazinul hidrografic al pârâului Racova, de cel al Stemnicului, iar după ce cuprind întreaga lățime a ultimului, se întinde spre est până la jumătatea talvegului râului Bârlad. Așadar ambele sate și siliștea Micleștii se aflau pe aceeași moșie.

Seliștea fostului sat Delenii, identificată și cercetată arheologic și de noi, are vestigii arheologice din sec. VII, VIII, X, XII/XVIII² și se află la cca. 500 m. V de stația CF Bălteni. De la finele sec. XVII, satul se mută cca. 3 km spre vest, pe deal, în pădure, luând numele de Băltenii Deleni, sau Băltenii Deal³

Seliștea Micleștii a fost localizată, de noi, pe teren între calea ferată și râul Bârlad, în punctul Grindul Oilor, la cca. 700 m, ENE de stația C.F. Bălteni, chiar

lângă șoseaua Bălteni, pe o ridicătură a șesului. Deocamdată am depistat slabe urme de locuire umane de la mijlocul sec. XV.

Așadar, nicicum Delenii, în comuna Deleni, la cca. 20 km spre sud, și nici Micleștii în comuna Miclești, din nordul județului Vaslui, la cca. 30 km.

Contestăm exactitatea informației privind un alt grup de trei sate (Crăstoiaie, Bilocarii și Curteștii⁴, cumpărate de la... "chir popa Grigorie, egumentul mănăstirii Bistriței"..., deoarece:

Fostul sat Crăstoiaie s-a aflat pe moșia actualului Bălteni Deal (II), până în 1968, Capul Rediului. Acesta se află pe actuala vatră cel puțin din sec. XVI⁵; toată Valea, de la est și sud de sat, străbătută de un pârâu ce curge N-S, păstrează și acum toponimul de Crăstoiaie. De la fostul sat Crăstoiaie am descoperit până acum, pe partea inferioară a versantului estic al dealului, "resturi de locuire umană din sec. X și XV⁶, iar sus, pe un platou, pe versantul vestic al dealului dinspre est, urme de locuire din sec. XII și XIII⁷, cu unele resturi ceramice ce provin de la "meșterii Ivanovici de aur"

Pe moșia actualului sat Bejeneștii, care deși apare în documente⁸ abia la finele sec. XIX, este menționat într-o hotarnică⁹, la 1694 aprilie 1, ca Valea lui Bejan unde a fost satul Bilocarii sau Bălocarii. Aici fusese "Oană, fratele lui Pătru"

Fostul sat Curteștii (nu Ciurteștii) credem că s-a aflat pe vatra actualului sat Saucă (com. Laza).

Sușținem cele de mai sus cunoscând că: în valea pârâului Racova (relativ îngustă), moșiile cuprindeau întreaga vale, cu pârâul pe mijloc. Popa Grigorie, egumenul mănăstirii Bistrița, avusese interesul să cumpere cele trei sate și moșii cât mai aproape unul de altul. Amplasarea fostului sat Crăstoiaie fiind discutată anterior (v. Toponimul Crăstoiaie), și, cunoscând că.... "Pătru [era] feciorul Crăstei..." și că Oan [era] fratele lui Pătru"..., rezultă că ei împărțiseră moșia părintească. Mai cunoaștem că moșiile se împărțeau întâi în lung; susținem că cele două sate au devenit Capul Rediului și Bejeneștii.

Având moșia vecină cu cele două și chiar paralelă, este posibil ca fostul sat Curteștii să fie actualul sat Saucă.

Toate aceste trei moșii, ce se învecinau la nord și est cu moșia Bălteni, se întind spre sud, peste pârâul Racova; urcând până în culmea masivă a dealului, ce delimitează, spre sud, bazinul hidrografic al pârâului¹⁰

Ne exprimăm regretul de a fi trebuit să aducem aceste corecturi, pe care le-am considerat totuși necesare.

Subliniem totuși că nici o seliște veche nu poate fi identificată cu exactitate, fără a dispune de următoarele elemente:

1. Planuri ale moșiilor din zonă, întocmite ante 1864.
2. Hotarnice detaliate, efectuate înainte de 1864.
3. Cunoașterea amănunțită a terenului.
4. Utilizarea toponimelor locale.
5. Studiarea documentelor medievale publicate.
6. Cunoașterea modului în care "mergeau" limitele vechilor moșii în bazinul principalului râu, pârâu.
7. Nu în ultimul rând, efectuarea repetată și minuțioasă a periegezelor arheologice.

Am fi bucuroși ca acest articol să fie util cititorilor Anuarului. _

NOTE

DRH, A, III, p. 188-191, doc. 96.

² Cf. "Cercetări arheologice și istorice în zona mediană a bazinului superior al râului Bârlad", de S. Ștefănescu, la nr. 250. Lucrarea este acceptată în vederea publicării de către Muzeul Județean "Ștefan cel Mare" Vaslui.

³ Institutul de Filologie Română, Alexandru Philippide, Iași, *Tezaurul toponimic al României*. Moldova, I, Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale, 1772-1988, 1, A. Unități simple, București, 1991, p. 53, col. 2.

⁴ Curteștii, nu Ciuteștii, cum apare greșit la pct. 7.

⁵ În lucrarea de la nota 2, la pct. 252.

⁶ Ibidem, la nr. 255.

⁷ Ibidem, la nr. 256.

⁸ I.F.R., *op. cit.*, p. 67, col. 2.

⁹ *C.A.M., IV*, p. 366, doc. 1649; hotarnică efectuată de vornicul Apostol Talpeș, pentru 100 pământuri la Brodoc.

¹⁰ Datele acestea sunt luate din lucrarea "Observații, precizări, corijări", referitoare la unele documente emise între anii 1399 și 1800, publicate în diverse colecții și, îndeosebi, la explicațiile date după fiecare act, de Sergiu Ștefănescu, acceptată în vederea publicării la redacția A.J.I. "A.D. Xenopol" Iași.

*Tipar executat la
S.C. ODEON S.R.L. Vaslui
str. Andrei Mureșanu nr. 22*

I.S.B.N. 973-8049-36-9